

Katowice, dnia 30 kwietnia 1999 roku

SOZ-KL/53400/395/2/99

Numer rejestru AJ/9/99

D E C Y Z J A
W SPRAWIE WPISANIA DOBRA KULTURY
DO REJESTRU ZABYTKÓW A

Na podstawie art. 5 pkt. 1, art. 8 ust. 1 pkt. 3 i art. 14 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 15 lutego 1962 roku o ochronie dóbr kultury (Dz. U. Nr 10, poz. 48, z 1983 r. Nr 38, poz. 173, z 1989 Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 34, poz. 198 i Nr 56, poz. 322, z 1996 Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 5, poz. 24, Nr 88, poz. 554, Nr 115, poz. 741 oraz z 1998 Nr 106, poz. 668), a także art. 104 Kpa - w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego Wydziału Urbanistyki, Architektury i Nadzoru Budowlanego Urzędu Miejskiego w Rudzie Śląskiej

o r z e k a m:

wpisać do rejestru zabytków województwa śląskiego pod numerem rejestru AJ/9/99 następujące dobro kultury:

Kościół parafialny pod wezwaniem świętych Wawrzyńca i Antoniego w Rudzie Śląskiej-Wirku przy ulicy Nowary, wybudowany w stylu romańsko-gotyckim w latach 1908-1909 według projektu architekta Ludwika Schneidera.

Obiekt stanowi własność Rzymsko-katolicka Parafia pod wezwaniem świętych Wawrzyńca i Antoniego w Rudzie Śląskiej-Wirku przy ulicy Czajkowskiego 16 (Archidiecezja Katowicka).

W granicach zaznaczonych na mapce stanowiącej integralną część niniejszej decyzji - obejmujących wymienione działki w ramach ogrodzenia wraz z podjazdem i kaplicą od strony południowej (numery działek 1549/125, 602/125).

U Z A S A D N I E N I E

Kościół parafialny pod wezwaniem świętych Wawrzyńca i Antoniego w Rudzie Śląskiej-Wirku wybudowany został według projektu wybitnego architekta Ludwika Schneidera, działającego na terenie Śląska na przełomie XIX i XX wieku.

Architekt w swoim projekcie nawiązał do rzadko stosowanych w architekturze neostylowej form niemieckich westwerków z czasów romańskich. Kościół w Wirku charakteryzuje się monumentalnością i bogactwem form architektonicznych oraz różnorodnością zastosowanych elementów dekoracji. Stanowi interesujący przykład sztuki sakralnej swej epoki. Posiada wysokie walory artystyczne w skali ponad regionalnej.

Wskazane we wstępie niniejszej decyzji administracyjnej art. 5 pkt. 1 ustawy z dnia 15 lutego 1962 roku o ochronie dóbr kultury (Dz. U. Nr 10, poz. 48, z 1983 r. Nr 38, poz. 173, z 1989 Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 34, poz. 198 i Nr 56, poz. 322 z 1996 Nr 106, poz. 496 z 1997 r. Nr 5, poz. 24, Nr 88, poz. 554, Nr 115, poz. 741 oraz z 1998 Nr 106, poz. 668) o brzmieniu następującym: „Pod względem rzeczowym przedmiotem ochrony mogą być w szczególności dzieła budownictwa urbanistyki i architektury, niezależnie od ich stanu zachowania, jak historyczne założenia urbanistyczne miast i osiedli, parki i ogrody dekoracyjne, cmentarze, budowle i ich wnętrza wraz z otoczeniem oraz zespoły budowlane o wartości architektonicznej, a także budowle mające znaczenie dla historii budownictwa” jak również art. 2 definiujący pojęcie chronionych dóbr kultury: „Dobrem kultury w rozumieniu ustawy jest każdy przedmiot ruchomy lub nieruchomy, dawny lub współczesny mający znaczenie dla dziedzictwa i rozwoju kulturalnego ze względu na wartość historyczną, naukową lub artystyczną” - są to główne przepisy, o charakterze materialno-prawnym, dające podstawy do objęcia przedmiotowego zespołu ochroną prawną. Formalno-prawnym wyrazem tej ochrony jest wydanie decyzji administracyjnej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków stosownie do uchylenia ustawy o jego wynikającego z art. 8 ust. 1 pkt. 2 oraz art. 13 ust. 1 wymienionej ustawy.

Śląski Wojewódzki Konserwator
Zabytków w Katowicach
[Podpis]
dr inż. Andrzej Janusz Owczarek

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom - na podstawie art. 127 § 1 i 2 Kpa - odwołanie do Generalnego Konserwatora Zabytków w Warszawie w terminie 14 dni od jej doręczenia, za pośrednictwem Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach

Załączniki:

1. Opis obiektu
2. Mapa sytuacyjna w skali 1 : 1000
3. ~~Pouczenie o skutkach wpisu zespołu do rejestru zabytków~~

Otrzymują:

1. Rzymsko-katolicka Parafia pod wezwaniem świętych Wawrzyńca i Antoniego
ulica Czajkowskiego 16, 41-710 Ruda Śląska-Wirek
2. Kuria Metropolitalna w Katowicach
ulica Jordana 39, 40-953 Katowice

Do wiadomości:

1. Miejski Konserwator Zabytków
Urząd Miejski w Rudzie Śląskiej
Plac Wolności 6, 41-709 Ruda Śląska
2. Ośrodek Dokumentacji Zabytków
Aleje Ujazdowskie 6, 00-461 Warszawa
3. Sąd Rejonowy
ulica 1 Maja 225, 41-710 Ruda Śląska
4. 2 x a/a (KL, IK)

ZAŁĄCZNIK NR 1
do decyzji z dnia 30 kwietnia 1999 roku
Numer rejestru AJ/9/99

OPIS OBIEKTU

Kościół parafialny pod wezwaniem świętych Wawrzynca i Antoniego w Rudzie Śląskiej-Wirku wybudowany został w stylu romańsko-gotyckim w latach 1908-1909 według projektu architekta Ludwika Schneidera.

Kościół nieorientowany, z prezbiterium zwróconym ku północy, mурowany z cegły i z kamienia (prezbiterium), częściowo tynkowany, z detalem architektonicznym z kształtek ceramicznych i z kamienia.

Kościół wzniesiony na rzucie krzyża łacińskiego, trójnawowy, o układzie bazylikowym. Prezbiterium dwuprzęsłowe, zamknięte trzema ramionami pięcioboku. Korpus główny na rzucie prostokąta, czteroprzęsłowy. Od strony wschodniej (przy transepcie) kwadratowa kaplica *Ukrzyżowania*, zakończona trójbocznie. Transept w ramieniu zachodnim powiększony o przestrzeń kaplicy Chrzcicielnej. Kaplica na rzucie prostokąta, zakończona trójbocznie. Od strony wschodniej i zachodniej nawy boczne przedłużone o kwadratowe przestrzenie kaplic na ołtarze boczne, za którymi dwa prostokątne aneksy - zakrystyjny od wschodu i pełniący funkcję spowiednicy od zachodu. Wieloboczne prezbiterium otoczone ambitem, łączącym się z zakrystią i spowiednicą. Od południa korpusu głównego, tzw. *masyw zachodni (westwerk)*, na rzucie prostokąta, poprzedzony kruchtą. Bryła kościoła dodatkowo wzbogacona wieżyczkami z kłatkami schodowymi: od wschodu dwie wieżyczki, z których jedna przylega do westwerku, a druga wtopiona w pomieszczenie zakrystii, od zachodu wieżyczka przylegająca do *masywu zachodniego*.

Bryła mocno rozczłonkowana, z dominującym masywem w części południowej, w typie westwerku, zwieńczonym wieżyczką z przeźroczem. Westwerk nakryty dachem dwuspadowym, wieżyczka hełmem osmiopłaciowym z lukarnami. Nawa główna i trochę niższe prezbiterium oraz transept nakryte oddzielnymi dwuspadowymi dachami, dach nawy z lukarnami. Na przecięciu naw niewielka sygnaturka. Nawy boczne, zakrystia i spowiednica znacznie niższe, przykryte daszkami pulpityowymi, kaplice i wieżyczki nakryte dachami wielospadowymi. Nawa główna, transept, prezbiterium oraz wieżyczki przy westwerku oraz spadki szkarp z pierwotnym pokryciem dachu - dachówką ceramiczną typu klasztornego, pozostałe płaszczyzny dachu wtórnie pokryte blachą.

Elewacje oszkarpowane, na kamiennym cokole, przeprute głównie ostrołuczными otworami okiennymi i drzwiowymi (rzadziej półkolistymi i prostokątnymi), ujętymi w profilowane obramienia z kształtek ceramicznych oraz w blendy okienne. Okna o różnej wielkości, w różnych układach (biforyjne, triforyjne, pojedyncze, dwudzielne, trójdzielne oraz okulusy; w fasadzie ogromna rozeta). Naroża kaplic zaakcentowane ciosami z kamienia, również kaplice i w dolnych partiach westwerk obłożone okładziną kamienną.

Dekoracja elewacji bardzo bogata, utworzona przez fryzy z cegieł (w formie ukośnej kratownicy i zygzaków, lub układanych w *jodełkę*), kamienne rzygacze w formie smoków i innych fantastycznych zwierząt, obramienia okien i drzwi oraz fryzy podokapowe zaakcentowane profilowaną cegłą, fryzy z cegły plastycznej (z ornamentem przedstawiającym koniczynę, liście dębu, czy plastycznymi kapitelami roślinnymi w biforyjnych kolumnach okien; dodatkowo w fasadzie ceramiczne przedstawienie czterech ewangelistów). Dekoracja ceramiczna i kamienna przepleciona jest fragmentami otynkowanego muru (fryzy, blendy okienne itp.)

W fasadzie czterokondygnacyjny westwerk, ze szczytem w ostatniej kondygnacji; w elewacjach szczytu tarcze zegarowe. W pierwszej kondygnacji przedsionek otwarty od strony południowej trzema arkadami ostrołuczными. Arkada środkowa z głównymi drzwiami wejściowymi, zwieńczona trójkątnym przyczółkiem, z blendami.

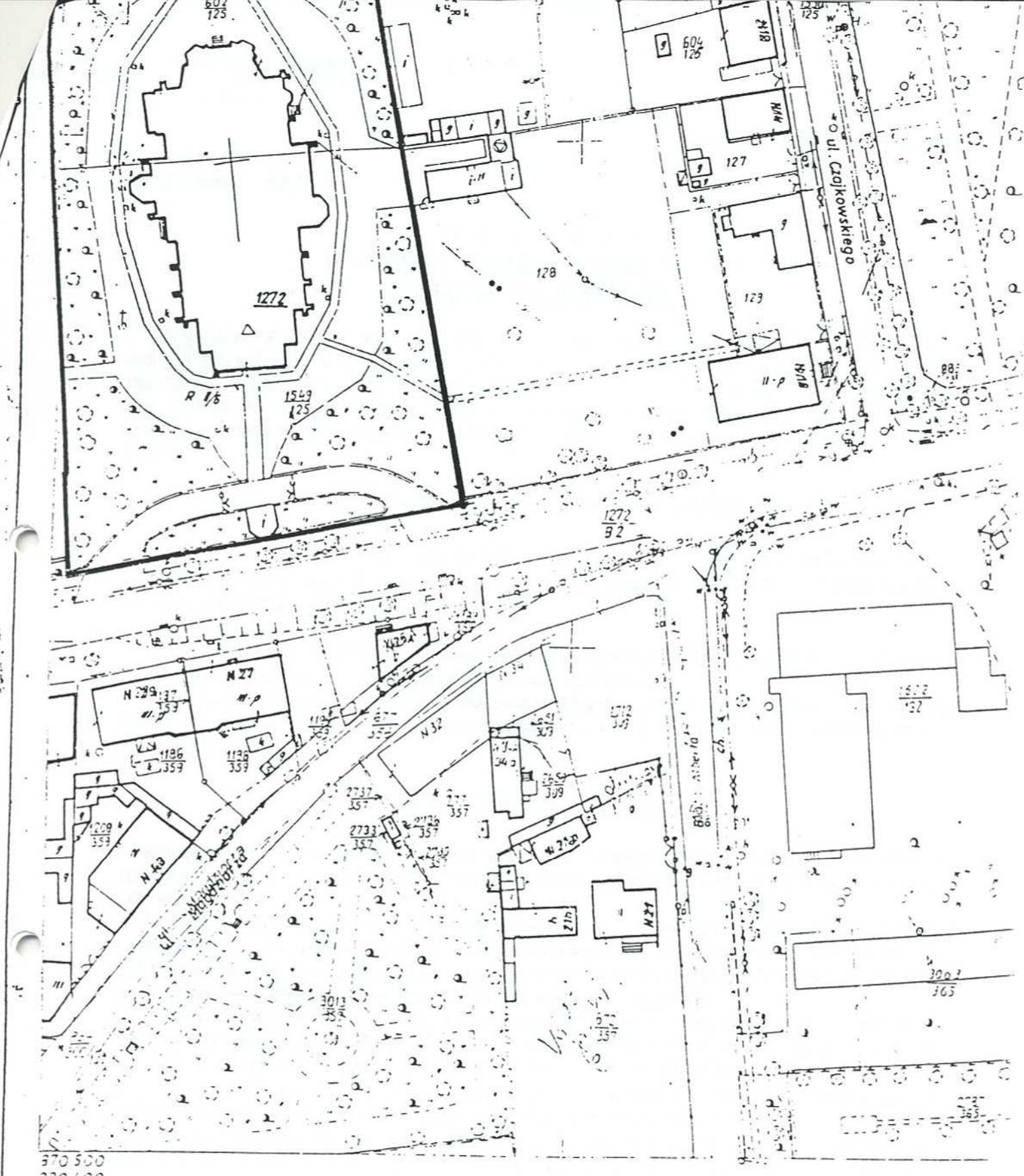
Elewacje transeptu zwieńczone trójkątnymi przyczółkami, wypełnionymi ostrołuczными blendami. W elewacji wschodniej odlew betonowy przedstawiający *Świętą Rodzinę*. W oknach (głównie w ambicie) zachowane oryginalne kute kraty o dekoracji roślinnej.

Wnętrze otynkowane, nakryte sklepieniem krzyżowo-żebrowym na gurtach wspartych na półkolumnach. Nawy oddzielone od siebie ostrołuczными arkadami spoczywającymi na masywnych kolumnach (z dekoracją roślinną w kapitelach). Zebra sklepienne półkolumny i kolumny oraz cokoł nie tynkowane ceglane. Prezbiterium otwarte do nawy ostrołucznie. W części południowej ołtarz murytany wsparty na dwóch filarach. W kościele zachowana oryginalna stolarzka drewniana oraz prawie całe neogotyckie wyposażenie (proszkiawki i dekoracji malarzkiej ścian) obejmujące ołtarze, witraże, stacje Drogi Krzyżowej, tablice, porządy sztalugowe.

Cała bryła kościoła ogrodzona od strony zachodniej i wschodniej kamiennym nie otynkowanym murem nakrytym sklepieniem żebrowym z daszkiem w części zachodniej i bogatym murem z wieżyczkami (w części północnej). Z od północy otoczona od strony południowej ogrodzeniem przedzielonym ceglanyimi słupkami, z ceglana bramą od południa. Północna część kościoła od strony północnej odgraniczona od zachodu ornamentem parafialny. Na południe od kościoła (poza ogrodzenie) na osi parafialnej tykła murawa z cegły, na tzw. prostokącie w części cokołowej otoczona płaską ciosami.

Śląski Wojewódzki Konserwator
Zabytków w Katowicach

dr inż. arch. Jacek Olszarek

5 31 213 251

ZALĄCZENIE NR 2
do projektu nr 304/2019 z dnia 19.09.2019 r.
Numer rejestru 40232

BOGA ŚLĄSKA - WIREK
KONSERWATOR ZABYTKÓW
dr inż. arch. Jacek Owczarek

SLĄSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
w Katowicach

Śląski Wojewódzki Konserwator
Zabytków w Katowicach
J. Owczarek
dr inż. arch. Jacek Owczarek